

Spørgeskemaundersøgelse af intensivpersonalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen

Kolding Sygehus Intensivafdelingen

Antal udleverede spørgeskemaer: 103
Antal besvarede spørgeskemaer: 44
Besvarelsesprocent: 43%

Indledning

Som ét af flere elementer i arbejdet mod forøgelse af antallet af donationer i Danmark er der oprettet regionale donationskorps. Donationskorpset for Region Syddanmark udgør et af disse korps, og herfra gennemførtes der i perioden december 2008 – februar 2009 en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige personaler på intensivafdelingerne i regionen.

Formålet med undersøgelsen var to-delt; 1) at kortlægge personalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen mhp. at anvende resultaterne i et planlagt uddannelsesforløb, som tilpasses den enkelte afdeling, 2) at udgøre en statusmåling for personalets viden om, holdninger til og vurderinger af organdonation i dagligdagen før ny-organisering- og uddannelsesprojektet gennemførtes i perioden marts 2009 – februar 2010. Efterfølgende gennemføres en opfølgende spørgeskemaundersøgelse mhp. at kortlægge eventuelle effekter af projektet på intensivpersonalets viden, holdninger og vurderinger.

Denne afdelingsrapport udgør én af i alt otte afdelingsrapporter for Region Syddanmark, hvor resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen er separeret ud for hver afdeling. Foruden disse er yderligere udarbejdet en fælles dokumentationsrapport indeholdende resultaterne fra samtlige otte afdelinger samt det overordnede resultat for Region Syddanmark som helhed samt en kortere og verbal bearbejdet sammenfatning. Disse kan downloades fra DCO's hjemmeside: www.organdonation.dk

Det regionale donationskorps for Region Syddanmark består af overlæge & projektleder Jane Linnet OUH; anæstesioverlæge Karsten Bülow, OUH; transplantationskoordinator, sygeplejerske Annette Boe og nøgleperson, sygeplejerske Mette Bruun Mortensen. Gruppen har gennemført spørgeskemaundersøgelsen i samarbejde med lektor Eva Draborg, Syddansk Universitet, IST – Sundhedsøkonomi. Spørgsmål eller kommentarer til spørgeskemaundersøgelsen kan rettes til projektleder Jane Linnet på jalin06@gmail.com, tlf. 28 45 09 41 eller Eva Draborg på edrabor@health.sdu.dk, tlf. 65 50 30 65.

Deskriptivt om respondenterne

Kønsfordeling (spørgsmål 1)

Køn	Antal	%
Mand	7	16
Kvinde	37	84
I alt	44	

Aldersfordeling (spørgsmål 2)

Gennemsnitsalder	41,6 år
Minimumsalder	28 år
Maksimumsalder	56 år
I alt	43

Faglig baggrund (spørgsmål 3)

	Antal	%
Læge – neurokirurg	0	0
Læge - anæstesilæge	10	23
Læge – andet	2	5
Sygeplejerske	32	73
SOS-assistent	0	0
Sygehjælper	0	0
I alt	44	

Erfaringsgrundlag med intensivbehandling (spørgsmål 4)

Gennemsnitlig anciennitet med intensivbehandling	10,3 år
Minimumsanciennitet	0 år
Maksimumsanciennitet	22 år
I alt	43

Funktion som nøgleperson på organdonationsområdet (spørgsmål 8)

	Antal	%
Ja	2	5
Nej	42	96
I alt	44	

Erfaring med organdonation

Erfaringsgrundlag med organdonation (spørgsmål 12, 15 & 16)

	Ja		Nej		Husker ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Professionel erfaring med organdonation?	28	64	16	36	0	0	44
Professionel erfaring med samtale med pårørende om organdonation?	21	48	21	48	2	5	44
Privat/personlig erfaring med organdonation?	4	10	38	91	0	0	42

Antal organdonationer, respondent har medvirket til (spørgsmål 13)

(Betinget af at have medvirket til organdonation) (spørgsmål 12)

Gennemsnitligt antal donationer	3,2
Minimumsantal donationer	1
Maksimumantal donationer	10
I alt	28

Situationer, hvor tanken om mulig organdonation almindeligvis opstår (spørgsmål 17)

	Antal	%
Ved hver svært traumatiseret patient	13	30
Ved hver pt. med svær hjerneblødning	30	68
Når patientens pupil dilaterer op	16	36
Tanken opstår sjældent/aldrig	8	18
Andet tidspunkt	4	9
I alt	44	

Andet tidspunkt, hvor tanken om mulig organdonation opstår (uddybning af spørgsmål 17)

- Aldrig
- Det vil jeg ikke så rigtig m..
- Kombination af flere faktorer
- Ved unge mennesker hvor behandling er udsigtsløs

Personlige erfaringer med organdonationsforløb (spørgsmål 14)

(Betinget af at have medvirket til organdonation) (spørgsmål 12)

	Antal	%
Svært at spørge de pårørende	8	29
Svært at passe patienterne	5	18
Psykisk hårdt	7	25
Meget tidskrævende	18	64
Ikke sværere end anden intensiv behandling	14	50
Går ofte uden problemer	3	11
I alt	28	

Faktorer, som kan forhindre at et organdonationsforløb igangsættes (spørgsmål 18)

	Antal	%
Personalets negative indstilling	8	18
Personalets manglende kompetencer	29	66
Manglende mulighed for opløbsangiografi	8	18
Utryghed ved samtale med pårørende	12	27
Hensyn til de pårørende	14	32
Sengekapaciteten	2	5
Tid/mængde af opgaver	12	27
Ressourcer generelt	12	27
Andet	7	16
I alt	44	

Andre faktorer, som kan forhindre at et organdonationsforløb igangsættes (udddykning af spørgsmål 18)

- Dem, der er, er ofte multiorgansvigt/gamle at der ikke er ret meget at hente
- Ingenting
- Kontakt til OUH
- Manglende adgang til neurolog/neurokirurg
- Manglende hjælp til at erklære pt. hjernedød
- Neurokir. afd. OUH – manglende vilje/interesse i at modtage pt. med svære hjerneblødninger
- Ved ikke

Professionel viden om organdonation

Viden om organdonation (spørgsmål 19-22)

	Ja		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Haves manual til brug ved organdonation i afdelingen?	25	60	3	7	14	33	42
Kender du èt eller flere tegn på, at en patients hjerne er ved at dø?	42	96	2	5			44
Ved du, hvem der kan kontaktes for hjælp til at stille hjernedødsdiagnosen?	40	91	4	9			44
Ved du, at det til tider er nødvendigt at supplere hjernedødsundersøgelsen med en opløbsangiografi?	20	47	23	54			43

Viden om organdonation (spørgsmål 23-25)

	Ja, helt afgjort		Ja, men er til tider/lidt i tvivl		Nej		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Ved du, til hvem man melder en organdonor?	13	30	18	41	13	30	44
Har du kendskab til tidsforløbet i en organdonation?	10	23	19	43	15	34	44
Ved du, hvilke organer, der kan udtages?	18	43	22	52	2	5	42

Kendskab til principper for donorterapi/pleje (spørgsmål 27)

	Antal	%
Ja, fuldt ud	4	10
Ja, i hovedtræk	27	64
Nej, jeg ved ikke nok om dette	9	21
Jeg arbejder ikke med donorterapi	2	5
I alt	42	

Emner, man mener det kan gavne at få mere viden (spørgsmål 44)

	Antal	%
Identifikation af mulige donorer	34	77
Hjernedødskriteriet og juridiske aspekter	29	66
Pleje og behandling af donorer	35	80
Information og støtte til pårørende	35	80
Transplantationskoordinatorernes opgaver	28	64
Nøglepersonernes opgaver	28	64
Resultater af transplantationer i Dk	25	57
Dansk Center for Organdonations funktion	21	48
Andet	0	0
I alt	44	

Oplevede kompetencer på organdonationsområdet

Andel, som mener at være kompetent i følgende situationer..... (spørgsmål 35-43)

	Ja, helt afgjort		Ja, men jeg er til tider/lidt i tvivl		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Når det skal vurderes om en patient kunne være en mulig organdonor?	14	33	15	35	14	33	0	0	43
Når et muligt organdonationsforløb, skal igangsættes?	14	32	14	32	14	32	2	5	44
Når transplantationsteamet skal kontaktes ved en mulig donor?	17	41	14	33	10	24	1	2	42
Når du skal bringe spørgsmål om organdonation op overfor pårørende?	14	33	16	37	11	26	2	5	43
Når du skal forklare pårørende om hjernedøden?	14	33	16	37	11	26	2	5	43
Når du skal forklare pårørende om organdonationsprocessen/ forløbet?	10	23	14	32	18	41	2	5	44
Når du skal bede de pårørende om at træffe beslutning om organdonation?	12	28	14	33	14	33	3	7	43
Når du skal støtte de pårørende ved et donationsforløb?	14	32	20	46	9	21	1	2	44
Når en organdonor skal plejes?	16	36	17	39	7	16	4	9	44

Holdninger til organdonation

Personlig holdning til organdonation (spørgsmål 9)

	Antal	%
Overvejende positiv	33	79
Uafklaret	9	21
Overvejende negativ	0	0
Har ikke taget stilling	0	0
I alt	42	

Vil personligt selv donere et eller flere organer efter døden? (spørgsmål 10)

	Antal	%
Ja, alle organer	20	47
Ja, udvalgte organer	8	19
Er ikke fuldt afklaret	11	26
Nej	4	9
Har ikke taget stilling	0	0
I alt	43	

Personlig holdning til forslag om formodet samtykke (spørgsmål 11)

	Antal	%
Positiv	32	74
Negativ	11	26
Har ingen holdning	0	0
I alt	43	

Vil af personlige årsager bede om fritagelse for at passe en donor (spørgsmål 28)

	Antal	%
Ja, helt afgjort	1	2
Ja, måske	2	5
Nej	38	88
Ved ikke	2	5
I alt	43	

Kontakt med pårørende

Kontakt med pårørende (spørgsmål 29-31)

	Ja, som regel		Ja, men ikke altid		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Mener du, at det er en god idé at pårørende overværer hjernedødsundersøgelsen af en mulig donor?	21	48	13	30	1	2	9	21	44
Giver I - efter organudtagning – besked til de pårørende om hvilke organer, der er brugt?	12	29	4	10	1	2	24	59	41
Tilbyder I de pårørende samtale efter <i>organdonation</i> ?	10	24	4	10	0	0	28	67	42

Hvordan skal personalet forholde sig til organdonation i samtale med pårørende? (spørgsmål 32)

	Antal	%
Personalet skal være positive	9	22
Personalet skal være neutrale	31	76
Personalet skal være negative	0	0
Ved ikke	1	2
I alt	41	

Organdonation i dagligdagen på afdelingen

Anmodes de pårørende til mulige donorer om stillingtagen til organdonation? (spørgsmål 45)

	Antal	%
Ja, næsten altid	9	21
Ja, til tider med ikke altid	12	27
Sjældent	7	16
Nej, aldrig	2	5
Ved ikke	14	32
I alt	44	

Hvor højt er organdonation prioriteret på respondentens afdeling? (spørgsmål 46)

	Antal	%
Meget højt	3	7
Højt	12	27
Ikke så højt	6	14
Lavt, vi taler næsten aldrig om det	11	25
Ved ikke	11	25
I alt	43	

**Når transplantationsteamet kontaktes, får du den forventede hjælp og vejledning? (spørgsmål 26)
(betinget af tidligere kontakt til transplantationsteam)**

	Antal	%
Ja, helt afgjort	16	80
Ja, til tider	2	10
Nej	2	10
I alt	20	

Vil man få tilstrækkelig hjælp fra kolleger, hvis man skal passe en donor? (spørgsmål 49)

	Antal	%
Ja, absolut	27	64
Måske	10	24
Nej	1	2
Ved ikke	4	10
I alt	42	

Efter organdonation (spørgsmål 33-34)

	Ja, ofte		Ja, til tider		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Vurderer du, at der - efter en organdonation på jeres afdeling – er brug for en debriefing af forløbet?	12	29	16	39	3	7	10	24	41
Vurderer du, at der - efter en organdonation – er brug for opfølgende samtale med de pårørende?	16	39	11	27	0	0	14	34	41

Vurdering af den nuværende organisering i afdelingen

Vurdering af personalebemanding (spørgsmål 47)

	Tilstrækkeligt personale		Ikke tilstrækkeligt personale		Antal personale har ingen betydning		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Personalebemanding i dagtimerne, hvis en donor skal passes?	16	38	12	29	3	7	11	26	42
Personalebemanding i aften-/nattetimerne, hvis en donor skal passes?	6	15	19	49	3	8	11	28	39
Personalebemanding i weekends, hvis en donor skal passes?	6	15	21	53	3	8	10	25	40

Vurdering af afdelingens fysiske indretning og størrelse (spørgsmål 48)

	Passende		Ikke tilstrækkeligt med plads		Den fysiske indretning har ingen betydning		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Fysiske indretning og størrelse i dagtimerne, hvis en donor skal passes?	22	50	12	27	2	5	8	18	44
Fysiske indretning og størrelse i aften-/nattetimerne, hvis en donor skal passes?	21	48	12	27	2	5	9	21	44
Fysiske indretning og størrelse i weekends, hvis en donor skal passes?	21	48	13	30	2	5	8	18	44

Fremtidsperspektiver

Vurdering af om følgende kunne ændre på antallet af organdonorer..... (spørgsmål 50-54)

	Ja, absolut		Ja måske, men ikke i væsentligt omfang		Nej		Ved ikke		I alt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
... der indføres "formodet samtykke"?	22	52	13	31	2	5	5	12	42
... personalet på intensivafdelinger blev pålagt en positiv attitude overfor organdonation i samtaler med pårørende?	3	7	18	44	12	29	8	20	41
... afdelingen blev kompenseret økonomisk for udgifter til organdonationsforløb?	2	5	16	38	17	41	7	17	42
... afdelingen fik tilført yderligere sengekapalet?	3	7	14	32	20	46	7	16	44
... afdelingen fik tilført yderligere personaleressourcer?	5	12	20	47	10	23	8	19	43

De største oplevede barrierer for organdonation i afdelingen (spørgsmål 55)

	Antal	%
Utilstrækkelig opbakning fra ledelsen	1	2
Negativ holdning blandt personalet	1	2
Manglende opmærksomhed på mulige donorer	26	59
De sjældne donationer gør arbejdet er uvant	33	75
Mangel på intensivpladser	12	27
Mangel på plejepersonale	11	25
Mangel på læger i den enkelte situation	6	14
Plejepersonalet føler sig ikke kompetente	8	18
Lægen føler sig ikke kompetent	10	23
De pårørende ønskede ikke donation	19	43
Hensyn til de pårørende	7	16
Ved ikke	4	9
Andet	2	5
I alt	44	

Andre barrierer for organdonation (udbybning af spørgsmål 55)

- At få patient erklæret hjernedød
- Vi har ikke organdonorer

Generelle kommentarer:

<p>Det er en god tanke, at vi kan hjælpe nogle mennesker. Men hvem er modtagerne? Hvad er deres bi-diagnoser? Har de drukket deres lever ihjel? Det er vigtigt, at vi i disse tider med få materielle og personale, at vi ikke bare behandler alle. Helt ukritisk. Jeg vil nægte at mine pårørende vil blive brugt. Jeg vil vide hvem modtager er. Ikke navn osv, men sygehistorie. For ellers ville jeg ikke udsætte mig og min familie for den ekstra belastning.</p>
<p>Jeg har ikke oplevet det på afdelingen mens jeg har været ansat, så jeg kender slet ikke til det.</p>
<p>EDHEP kurser til nøglepersoner m.fl. i afdelingen har rokket min håndtering af patient pårørende, kan godt tage initiativ til at tale om emnet. Rigtigt vigtigt med tilbagemelding til afd. om donationsforløbet, hvilken type pt. der var rekvirent og resultatet.</p>
<p>De fleste spørgsmål er rettet mod lægens kompetenceområde og derfor vanskelige at svare på for øvrigt personale, derfor svært at give anvendelig/relevante svar, da viden desangående er meget tilfældig og ustruktureret.</p>
<p>Den "udrykningsstyrke" der opstarter har bedret på vores muligheder og sikret bedre forløb. Da det er sjældent vi har det i afdelingen, findes dette yderst væsentligt. I øvrigt er man ind imellem ved at miste lysten til at være – og opfordre folk – til at være organdonor, når kollegaer i alvor diskuterer***** en "absolut sut" med en smadret lever – som "mulig organdonor". Det føles som organspild!</p>
<p>Jeg tror, vi godt kunne bruge mere viden blandt lægerne på vagtholdet (mig selv inklusiv) og mere personale til at "nusse" om de pårørende, da samtaler omkring organdonation kræver mere tid (tror jeg) end alm. mors-samtaler. Afd. Kunne evt. lave en klinisk retningslinje for organdonation (med hjælp fra jer).</p>
<p>Det er meget svært ved at finde ud af, hvad der skal ske, hvem der skal gøre hvad og hvornår. Kan være svært at samarbejde med koordinator. Kan være svært at få relevant personale til afd. Sidste gang kom læge fra Rigshospitalet.</p>
<p>Etisk dilemma at tage sig af pt. og pårørende i det tidsrum, hvor lægen og sygeplejersken taler om organdonation – indbyrdes men ikke delagtiggør de pårørende – og lægen kontakter donorteamet mhp at afklare om pt.en er en egnet. Især når de pårørende stadigvæk håber på bedring.</p>
<p>I vores afdeling er der ikke organdonor-patienter, da man flytter dem til OUH eks., men vi har haft flere der venter på organdonorer, og det er ikke vores speciale..</p>
<p>Information, pleje, hele forløbet bør centraliseres eller tidligt overtaget af et hold centralt fra. OUH, RH, SKS</p>
<p>OUH – kunne jo modtage og vurdere patienterne på et tidspunkt, hvor de endnu var hjernemæssigt i live. Donationsprocedure dermed centraliseret – et er vel tidens trend mod bedre behandling.</p>
<p>Har ikke været ansat så længe i afd, og er derfor nød til at svare "ved ikke" på mange af spørgsmålene.</p>